

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий інститут мистецтв

**Кафедра методики викладання образотворчого і декоративно-прикладного
мистецтва та дизайну**

**СИЛАБУС
ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
«Основи композиційного аналізу творів мистецтва»**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма Середня освіта «Образотворче мистецтво»

Спеціальність 014 «Середня освіта»

Спеціалізація: 014.12 «Образотворче мистецтво»

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 5

від «15» січня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва освітнього компонента	Основи композиційного аналізу творів мистецтва
Викладач	Гнатюк Михайло Васильович
Контактний телефон Викладача	097 90 600 73
Е-mail викладача	mychailo.hnatyuk@pnu.edu.ua
Формат освітнього компонента	офлайн/онлайн
Обсяг освітнього компонента	3 кредити ЄКТС, 90 годин
Посилання на сайт дистанційного н-ня	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Середа, 16.00-17.00
2. Анотація до освітнього компонента	
<p>Композиція, як навчальний предмет має особливо важливе значення у професійній підготовці фахівців мистецького профілю. Завдяки їй у майбутніх спеціалістів формується відчуття рівноваги, симетрії й асиметрії, просторова уява, світоглядні аспекти, образне мислення тощо. Загалом створення будь-якого твору починають з визначення основної ідеї, найвідповідальніший етап у творі мистецтва. Це процес і результат художнього мислення, набутий досвід митців, їхніх прагнень. Найбільш повно питання композиції вивчають при підготовці художників, дизайнерів, архітекторів, проте вони важливі і для музикантів, хореографів, театралів, філологів, майстрів декоративно-прикладного мистецтва та інших представників творчих професій, в яких матеріальна і духовна складові є нероздільними.</p> <p>Для всестороннього розвитку художника-педагога важливим є набуття знань із основ композиційного аналізу творів мистецтва. Оскільки базові знання з композиції та історії мистецтва здобувачі освіти отримують на рівні бакалаврів, тому програмою передбачено поглиблене вивчення різних видів мистецтва: архітектури, скульптури, станкового, народного мистецтва. Саме в такому аспекті дисципліна становить зацікавлення для майбутніх фахівців, які вже володіють знаннями галузі. Лекційний матеріал допоможе поглиблено отримувати знання необхідні для виконання дипломної роботи на практиці; розширить межі творчих зацікавлень та вподобань; сприятиме розумінню філософії та психології мистецтва. Предметом вивчення дисципліни є мистецтвознавчий аналіз творів, музейних артефактів, які мають важливе значення у підготовці майбутніх вчителів. Окреслене коло питань з курсу основ композиційного аналізу творів мистецтва сприятиме поглибленому розумінню усіх аспектів творчості митців та їхніх творів.</p>	
3. Мета та цілі освітнього компонента	
<p>Метою запропонованого курсу є вивчення основ композиційної побудови творів мистецтва різних видів та жанрів, набуття знань та практичних навиків їх аналізу.</p> <p>Основними цілями вивчення теоретичного матеріалу є наукове засвоєння, з огляду на знання законів та категорій композиції та застосування у практиці викладання мистецьких дисциплін. Обрана методологія допоможе у вивченні та апробації знань про твори та їх композиційну побудову, стилі та напрямки.</p> <p>Завдяки лекціям студенти засвоюють теоретичні відомості з основ композиційної побудови творів мистецтва різних видів, найбільш важливі аспекти творчого процесу народних майстрів і художників.</p> <p>Відповідно до вимог освітньої програми студенти повинні:</p> <p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • генезу становлення, сутність і різновиди творчих засобів композиції у різних видах мистецтва; 	

- теорію композиції, глибокого розуміння ними засоби, властивості і закономірності організації штучних систем необхідні для професійного становлення фахівців;
 - способи використання їх на практиці та характеристики специфічних засобів композиції;
- вміти:**
- систематизувати й класифікувати твори декоративно-прикладного мистецтва за способом композиційної побудови;
 - «читати художню мову» творів різних видів мистецтва та будову творів;
 - формувати цілісну систему знань у сфері практичного розвитку відчуття композиції, знаходити зв'язки її з іншими дисциплінами (історія мистецтв, живопис, рисунок, психологія);
 - на практиці застосовувати набуті теоретичні і практичні знання та вміння, виконувати окреслені викладачем завдання тощо.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність.

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі образотворчої та освітньої діяльності, які вимагають достатнього інтелектуального потенціалу, а також поглибленого рівня знань та вмінь інноваційного характеру.

Загальні компетентності.

ЗК 1. Здатність письмово й усно спілкуватися (комунікувати) українською - державною мовою; здатність реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних і культурних явищ – у навчанні і на практиці; здатність використовувати засоби художньої виразності у полікультурному просторі.

ЗК 4. Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію в загальноосвітньому процесі, працювати в команді з дотриманням етичних норм і цінностей сучасного мультикультурного суспільства, діяти соціально відповідально, толерантно та коректно.

ЗК 5. Здатність вчитися самостійно й автономно, розробляти власну траєкторію саморозвитку упродовж навчання в університеті та усього життя.

ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї, вміння диференціювати традиційні та інноваційні способи вирішення завдань та знаходити межі їхнього застосування у навчально-виховному процесі.

ЗК 7. Здатність забезпечувати особисту та групову відповідальність за дотримання виконавської дисципліни, вміння визначати і наполегливо реалізовувати поставлені завдання і взяті зобов'язання.

Фахові компетентності

ФК 6. Здатність до творчої, художньо-педагогічної, організаторської та художньо-естетичної діяльності, спрямованої на духовний і культурний розвиток особистості.

ФК 7. Здатність планувати процес навчання образотворчого мистецтва у загальноосвітній школі та у позашкільних закладах, забезпечувати його реалізацію та оцінку отриманих результатів.

ФК 8. Здатність до організації і проведення позаурочної та позакласної роботи (вихід на пленер, екскурсії в музейні установи, участь у мистецьких проектах, майстер-класах, виставках).

ФК 9. Здатність до застосування в освітньому процесі сучасних художньо-педагогічних технологій.

ФК 10. Здатність керувати художньо-творчою діяльністю учнів, враховуючи їх вікові та індивідуальні особливості.

ФК 11. Здатність до виявлення творчих здібностей дитини, засобами діагностики навчальних та художньо-творчих досягнень учнів та прогнозування їх особистісного розвитку.

ФК 12. Здатність застосовувати образотворче мистецтво як засіб естетичного виховання школярів.

ФК 13. Здатність застосовувати сучасні методики і освітні технології для забезпечення якості оволодіння основами образотворчості в закладах загальної середньої та позашкільної освіти з образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва, початкових

спеціалізованих мистецьких навчальних закладах з поглибленим вивченням мистецтва.

Програмні результати навчання

ПРН 3. Знання історичних аспектів теорії і практики навчання образотворчого мистецтва в освітній практиці; специфіки роботи з учнями різних вікових категорій у цілісному педагогічному процесі в умовах індивідуалізації і диференціації навчання образотворчому і декоративно-прикладному мистецтву та дизайну.

ПРН 4. Знання основних закономірностей розвитку сучасного українського та зарубіжного образотворчого мистецтва, основних проблем, різних наукових поглядів на його становлення та розвиток, концепції художнього образу в українському та зарубіжному мистецтвознавстві.

ПРН 5. Володіння практичними способами пошуку, аналізу та оброблення наукової освітньої та мистецької інформації з використанням сучасних ІКТ.

5. Організація навчання

Обсяг освітнього компонента

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	18
Практична робота	12
Самостійна робота	60

Ознаки освітнього компонента

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ вибірковий
2	014 «Середня освіта»	1	вибірковий

Тематика освітнього компоненту

Тема	кількість год.		
	лекції і	практичні заняття	сам. роб.
Тема 1. Особливості побудови та роль композиції творів архітектури, дизайну, образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва	2		4
Тема 2. Специфіка сприймання особистістю творів мистецтва	2		6
Тема 3. Система просторових знаків в образотворчому мистецтві і творче моделювання структури художнього твору	2		8
Тема 4. Аналіз типологій композиційних побудов	2		6
Тема 5. Роль світла і кольору у побудові і сприйнятті творів мистецтва	2		8
Тема 6. Формування практичних навичок у роботі над композицією натюрморту, інтер'єру, пейзажу, тематичної картини	2	4	8
Тема 7. Педагогічна система керування процесом інтерпретації школярами візуального мистецтва	2	4	8
Тема 8. Підготовка фахівця у процесі художньо-педагогічного спілкування та творче виконання творів мистецтва	2	2	6

Тема 9. Шляхи становлення професійної майстерності художника-педагога	2	2	6
---	---	---	---

6. Система оцінювання освітнього компонента

Загальна система оцінювання освітнього компонента	Вид контролю – залік. Максимальна кількість балів – 100. Практичні заняття – 30 балів, Контрольна робота – 25 балів, Тестові завдання – 20 балів, Самостійна робота / індивідуальне/творче завдання – 25 балів.
Вимоги до письмових робіт	Контрольна робота – 25 балів, Тестові завдання – 20 балів, Самостійна робота – 25 балів.
Практичні заняття	Максимальна оцінка – 30 балів.
Допуск до підсумк. контролю	Виконання 50 % завдань
Підсумковий контроль	Форма контролю – залік; Форма здачі – комбінована (усна, письмова).

7. Політика освітнього компонента

1. Викладання курсу та взаємодія із здобувачем вищої освіти ґрунтуються на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників: Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Ознайомитися з цими положеннями та документами можна за посиланням <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>
2. Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.).
3. Порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» введеного в дію наказом ректора № 447 від 24 липня 2015 р.; із внесеними змінами наказом ректора № 417 від 03 липня 2023 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf та «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.) <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf>.
4. Неформальна освіта зараховується згідно «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

Основна література:

1. Антонович Є. А., Захарчук-Чугай Р. В., Станкевич М. Є. Декоративно-прикладне мистецтво. Львів: Світ, 1993. 273 с.

2. Гнатюк М. В. Писанкарство як засіб етновиховання в навчальному закладі / Проблеми української народної педагогіки. Теорія і практика: Збірник наукових статей. Івано-Франківськ: Плай, 2005. С. 199-205.
3. Гнатюк М. В. Українська народна іграшка як засіб художньо-естетичного, трудового і національного виховання // *Гірська школа Українських Карпат. Наукове фах. вид-ня з пед. наук.* Івано-Франківськ, 2017. № 17. С. 81-90.
4. Гнатюк М. В. Яворівська іграшка і скриня: історія розвитку та художні особливості // Вісник Прикарпатського університету. Педагогіка. Вип. XXVIII-XXIX. Івано-Франківськ: Вид.-дизайн. від ЦІТ ПНУ, 2009. С.21-27.
5. Гнатюк М. В., Грепиняк М. І. Народне мистецтво Гуцульщини і Покуття (кінець XIX – початок ХХІ ст.): Майстри, школи, музеї. Івано-Франківськ: Вид.-дизайн. відділ ЦІТ ПНУ, 2010. 325 с.
6. Гнатюк М.В. Декоративне малярство села Петриківки як джерело художнього виховання учнів // Мистецтво в сучасній школі: проблеми пошуків / Матеріали науково-методичної конференції "Актуальні проблеми мистецької освіти: історія і сучасність" (м. Івано-Франківськ, березень 2008) / За заг. ред. доц. М. В. Вовка. Івано-Франківськ: Вид.-дизайн. відділ ЦІТ ПНУ, 2008. Вип II. С. 17-27.
7. Гнатюк М. Формування компетентності майбутніх учителів початкових класів з образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва і дизайну // *Гірська школа в умовах реформування системи освіти: компетентнісний вектор : монографія / За наук. ред. д. п. н. Оліяр М. П.; ДВНЗ «ПНУ ім. В. Стефаника».* Івано-Франківськ : Супрун В. П. 2018. С. 247-260.
8. Губаль Б. Композиція в дизайні. Одно-, дво- тривимірний простір: навч. посібник / За ред. Є. А. Антоновича. Тернопіль : «ПЦ Матвей», 2011. 240 с.
9. Манько В. Українська народна писанка. Львів: «Свічадо». 2005. 41 с., 38 т.
10. Ничкало С. А. Мистецтвознавство: Короткий тлумачний словник. К.: Либідь, 1999. 208 с.
11. Пасічний А. М. Образотворче мистецтво: словник-довідник. Тернопіль: Навч. книга – Богдан, 2003. 216 с.
12. Пастер І. В. Основи композиції образотворчого мистецтва. Навчально-методичний посібник для студентів гуманітарних художньо-графічних факультетів. Одеса, 2013. 273с.
13. Пастер І. В. Творче становлення фахівця у візуальному мистецтві. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Ізмаїл, 2013. 217 с.
14. Пічкур М. О. Теорія і практика композиції: навч. посібник. Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Харків: ПромАрт, 2021. 248 с.
15. Селівачов М. Лексикон української орнаментики (іконографія, номінація, стилістика, типологія). Київ: Ред. вісника «Ант», 2005. 400 с.
16. Тимків Б. М., Кавас К. М. Виготовлення художніх виробів з дерева : підруч. : у 2-х ч. / за ред. Б. М. Тимківа. Ч. 2. Мозаїка. Випалювання. Розпис. Львів : Світ, 1996. 144 с.
17. Шумега С.С. Дизайн. Історія зародження та розвитку дизайну. Історія дизайну меблів та інтер'єру. Навч. посібник. Івано-Франківськ : Нова зоря, 2007. 324 с.
18. Яремків М. М. Композиція: творчі основи зображення. Навч. посібник. Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. 112 с.

Викладач: Гнатюк Михайло Васильович,
доцент кафедри методики викладання
образотворчого і декоративно-
прикладного мистецтва та дизайну